MANUEL CAMPOS SÁNCHEZ-BORDONA
FŐTANÁCSNOK INDÍTVÁNYA
Az ismertetés napja: 2019. szeptember 18.[1]

C-678/18. sz. ügy

Procureur-Generaal bij de Hoge Raad der Nederlanden

(a Hoge Raad der Nederlanden [Hollandia legfelsőbb bírósága] által benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem)

„Előzetes döntéshozatal – Elfogadhatóság – EUMSZ 267. cikk – A jogvita fogalma – Törvényesség érdekében benyújtott felülvizsgálati kérelem – A megtámadott ítélet által elbírált helyzet változatlansága – Formatervezési minták – Ideiglenes és biztosítási intézkedések – Az elsőfokú nemzeti bíróságok hatásköre a biztosítási intézkedésekkel összefüggő eljárások lefolytatására – A közösségi formatervezésiminta-bíróságok kizárólagos hatásköre”

1. A 6/2002/EK rendelet[2] előírja, hogy a tagállamoknak a területükön ki kell jelölniük egy vagy több „közösségi formatervezésiminta-bíróságot”, amely kizárólagos hatáskörrel rendelkezik a közösségi formatervezésiminta-oltalom bitorlásával és megsemmisítésével kapcsolatos bizonyos perekben (81. cikk).

2. Hollandia e kötelezettségnek a gyakorlatban történő teljesítése során ezt a kizárólagos hatáskört a rechtbank Den Haaghoz (hágai bíróság, Hollandia) telepítette, a biztosítási és ideiglenes intézkedések elrendelésére vonatkozó hatáskörrel pedig ugyancsak e bíróság egyik bíráját ruházták fel.

3. A Hoge Raad der Nederlanden (Hollandia legfelsőbb bírósága) számára ugyanakkor kétséges, hogy ez utóbbi rendelkezés (azaz, hogy a közösségi formatervezési mintákra szakosodott, hágai székhelyű bíróság bírája az egyedüli, aki hatáskörrel rendelkezik az ideiglenes és biztosítási intézkedések meghozatalára a 6/2002 rendelet 81. cikke szerinti perekben) összhangban áll-e a rendelet egyéb rendelkezéseivel.

4. A kérdést előterjesztő bíróság ezen kétsége a Hollandiában kialakult azon polémia miatt merül fel, hogy különböző elsőfokú, illetve fellebbviteli bíróságok, amelyek nem töltenek be közösségi formatervezésiminta-bírósági szerepet, kompetensnek nyilvánították magukat arra, hogy biztosítási és ideiglenes intézkedés elrendelése iránti kérelmekkel foglalkozzanak a formatervezésiminta-oltalom bitorlása miatt vagy az ezen oltalom megsemmisítése iránt indított perekkel kapcsolatos eljárásokban.

1 Eredeti nyelv: spanyol.

2 A közösségi formatervezési mintáról szóló, 2001. december 12-i 6/2002/EK tanácsi rendelet (HL 2002. L 3., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 13. fejezet, 27. kötet, 142. o.).

I. Jogi háttér

A. Az uniós jog. A 6/2002 rendelet

5. A IX. cím foglalkozik az alábbiakkal: „Joghatóság [helyesen: Hatáskör] és eljárás a közösségi formatervezésiminta-oltalommal összefüggő jogvitákban”.

6. E cím második szakasza – amely a 80–92. cikket öleli fel – „A közösségi formatervezésiminta-oltalom bitorlásával és érvényességével összefüggő jogvitákkal” foglalkozik.

7. A 80. cikk („Közösségi formatervezésiminta-oltalmi bíróságok [helyesen: Közösségi formatervezésiminta-bíróságok]”) értelmében:

„(1) A tagállamok területükön a lehető legkorlátozottabb számban kijelölnek első és másodfokon eljáró olyan nemzeti bíróságokat és törvényszékeket (közösségi formatervezésiminta-oltalmi bíróságok [helyesen: közösségi formatervezésiminta-bíróságok]), amelyek az e rendelettel reájuk ruházott hatáskörben járnak el.

[…]”

8. A 81. cikk („Joghatóság [helyesen: Hatáskör] bitorlással és a megsemmisítéssel összefüggő ügyekben”) rögzíti:

„A közösségi formatervezésiminta-oltalmi bíróságnak [helyesen: közösségi formatervezésiminta-bíróságnak] a következő ügyekben van kizárólagos joghatósága [helyesen: hatásköre]:

a) a közösségi formatervezésiminta-oltalom bitorlásával összefüggő perek és – ha a nemzeti jog arról rendelkezik – a közösségi formatervezésiminta-oltalom bitorlásának kísérletével kapcsolatos perek;

b) nemleges megállapításra irányuló perek, ha a nemzeti jog arról rendelkezik;

c) lajstromozás nélkül oltalomban részesülő közösségi formatervezési minta oltalmának megsemmisítése iránti perek;

d) az a) pontban említett perekben előterjesztett, a közösségi formatervezésiminta-oltalom megsemmisítésére irányuló viszontkeresetek.”

9. A 90. cikk („Ideiglenes intézkedések, ideértve a biztosítási intézkedéseket is”) így szól:

„(1) A tagállami bíróságtól, ideértve a közösségi formatervezésiminta-oltalmi bíróságot [helyesen: közösségi formatervezésiminta-bíróságok] is, a szóban forgó tagállam jogszabályai által a nemzeti mintaoltalomra biztosított ideiglenes intézkedések – ideértve a biztosítási intézkedést is – kérhetők a közösségi formatervezésiminta-oltalom tekintetében, még abban az esetben is, ha – e rendelet értelmében – az ügy érdemi elbírálására egy másik tagállam közösségi formatervezésiminta-oltalmi bíróságának [helyesen: közösségi formatervezésiminta-bíróságának] van joghatósága.

(2) Az ideiglenes intézkedésekkel – ideértve a biztosítási intézkedést is – összefüggő eljárásokban az alperes által közösségi formatervezésiminta-oltalom érvénytelenségére alapított, nem viszontkeresetként emelt kifogás elfogadható. A 85. cikk (2) bekezdését azonban megfelelően alkalmazni kell.

(3) A 82. cikk (1), (2), (3) és (4) bekezdésére alapított joghatósággal bíró közösségi formatervezésiminta-oltalmi bíróság [helyesen: közösségi formatervezésiminta-bíróság] elrendelhet olyan ideiglenes intézkedést – ideértve a biztosítási intézkedést – is, amely – a joghatóságról és végrehajtásról szóló egyezmény III. címe értelmében – az előírt elismerési és végrehajtási eljárástól függően bármelyik tagállam területén alkalmazandó. Ilyen joghatósággal más bíróság nem rendelkezhet."

10. A IX. cím 3. szakasza (93. és 94. cikk) „A közösségi formatervezésiminta-oltalommal összefüggő egyéb jogviták"-ra vonatkozik.

11. A 93. cikk („A nem közösségi formatervezésiminta-oltalmi bíróságként [helyesen: közösségi formatervezésiminta-bíróságként] eljáró nemzeti bíróságok joghatóságára vonatkozó kiegészítő rendelkezések") kimondja:

„(1) Abban a tagállamban, amelynek bíróságai a 79. cikk (1) vagy (4) bekezdése alapján joghatósággal rendelkeznek, annak a bíróságnak van joghatósága [helyesen: hatásköre] a közösségi formatervezésiminta-oltalommal összefüggő, a 81. cikkben nem említett perekre, amely az adott tagállamban a nemzeti formatervezésiminta-oltalommal összefüggő ilyen perre hatáskörrel és illetékességgel rendelkezik.

[…]"

B. A nemzeti jog

1. Wet op de rechterlijke organisatie (bíróságokról szóló törvény)

12. A 78. cikknek megfelelően:

„1. A Hoge Raad (legfelsőbb bíróság) határoz azokról a felülvizsgálati kérelmekről, amelyeket valamely fél vagy a »törvényesség érdekében« a Procureur-Generaal bij de Hoge Raad (legfelsőbb bíróság ügyésze) valamely bíróság vagy törvényszék intézkedésével, határozatával, ítéletével és rendelkezésével szemben nyújt be a Hoge Raadhoz (legfelsőbb bíróság).

[…]

7. Nincs helye a »törvényesség érdekében« benyújtott jogorvoslati kérelemnek, amennyiben a felek rendes jogorvoslattal élhetnek és az a felek jogállását nem változtatja meg hátrányosan."

13. A 111. cikk (2) bekezdésének c) pontja a Procureur-Generaalhoz (ügyész) telepíti azt a hatáskört, hogy a törvényesség érdekében felülvizsgálati kérelmet nyújtson be.

2. A közösségi formatervezési mintáról szóló tanácsi rendelet végrehajtásáról és a formatervezésiminta-bíróság kijelöléséről szóló, 2004. november 4-i törvény (a közösségi formatervezési mintáról szóló rendelet végrehajtásáról szóló törvény)[3]

14. A 3. cikk a következőket írja elő:

„A rendelet 81. cikkének értelmében vett valamennyi keresetre a Rechtbank Den Haag (hágai bíróság), míg az ideiglenes intézkedés iránti eljárás lefolytatására e bíróság ideiglenes intézkedésről határozó bírája rendelkezik kizárólagos hatáskörrel."

II. A jogvita tényállása és az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdés

15. A Spin Master egy kanadai játékgyártó vállalkozás. A „Bunchems" védjegy alatt egy színes labdákból álló játékot forgalmaz, amelyek egymáshoz tapadnak, így különböző formák és alakzatok hozhatók létre belőlük. 2015. január 16-án a saját nevére, 002614669 0002 számon közösségi formatervezési mintaként jegyezték be ezt a játékot.

16. A High5 „Linkeez" néven színes labdákból álló játékot forgalmaz, amelyek egymáshoz tapadnak, így különböző formák és alakzatok megtervezését teszik lehetővé.

17. A Spin Master a rechtbank Amsterdam (amszterdami bíróság, Hollandia) ideiglenes intézkedésekről – ideértve a biztosítási intézkedéseket is – határozó bírájánál ezen intézkedések meghozatalára irányuló eljárást kezdeményezett a bejegyzett közösségi formatervezésiminta-oltalom bitorlása miatt. Konkrétan a High5 termékei forgalmazásának megtiltását kérte holland területen.

18. Ebben az eljárásban a High5 *in limine litis* arra hivatkozott, hogy a rechtbank Den Haag (hágai bíróság) rendelkezik kizárólagos hatáskörrel a jogvita elbírálására, így az amszterdami bíróságnak nincs hatásköre.

19. 2017. január 12-én a rechtbank Amsterdam (amszterdami bíróság) ideiglenes intézkedésekről határozó bírája elutasította a hatáskör hiányára vonatkozó kifogást a 6/2002 rendelet 90. cikkének (1) bekezdése alapján, és számos ideiglenes és biztosítási intézkedést rendelt el.[4] Ugyanebben a határozatban megállapította, hogy az ügy érdemével kapcsolatos kereset benyújtásának határideje – ahogyan azt a Wetboek van burgerlijke rechtsvordering (polgári perrendtartás) 1019i. cikke rögzíti – a határozattól számított hat hónap.

20. Az ügyész – jelezve, hogy a holland ítélkezési gyakorlatban vita van arról, hogy a rechtbank Den Haag (hágai bíróság) mellett más rechtbankok (bíróságok) biztosítási és ideiglenes intézkedésekről határozó bírái rendelkeznek-e hatáskörrel arra, hogy ilyen intézkedéseket rendeljenek el ezekben a jogvitákban – „a törvényesség érdekében" az ideiglenes intézkedésekről határozó amszterdami bíró határozatának felülvizsgálata iránti kérelmet terjesztett elő.

21. A felülvizsgálati kérelem indoklásában az alábbiakra hivatkozott:

– A holland törvény értelmében a rechtbank Den Haag (hágai bíróság) bírája az egyetlen bíró, aki hatáskörrel rendelkezik ideiglenes intézkedések – ideértve a biztosítási intézkedéseket is – meghozatalára a közösségi formatervezésiminta-oltalom bitorlása miatt indult eljárásokban.

3 (Nederlandse) Wet van 4 november 2004 tot uitvoering van de verordening van de Raad van de Europese Unie betreffende Gemeenschapsmodellen houdende aanwijzing van de rechtbank voor het Gemeenschapsmodel (Uitvoeringswet EG-verordening betreffende Gemeenschapsmodellen) (Stb. 2004/573). A továbbiakban: 2004. november 4-i törvény.

4 Kényszerítő bírság terhe mellett többek között megtiltotta a High5 számára a labdajáték és kiegészítőinek árusítását, és kötelezte őt arra, hogy szakmai vevőitől a termékek visszaszolgáltatását kérje a vételár és a szállítási költség megtérítése mellett. A High5-nek ezenfelül át kellett adnia a Spin Masternek egy listát a szállítóiról és vásárlóiról, részletezve benne a szolgáltatott termékeket.

– A 6/2002 rendelet 90. cikkének (2) bekezdése nem alkalmazandó az e rendelet 81. cikke szerinti perekben, ahogyan ez a jogalkotási előzményekből és az idézett rendelet „felépítéséből” következik.

22. E körülmények között a Hoge Raad der Nederlanden (Hollandia legfelsőbb bírósága) előzetes döntéshozatal céljából a következő kérdést terjeszti a Bíróság elé:

„Úgy kell-e értelmezni a közösségi formatervezési mintáról szóló 6/2002 rendelet 90. cikkének (1) bekezdését, hogy az az ideiglenes intézkedések – ideértve a biztosítási intézkedéseket is – elrendelésére vonatkozó hatáskörnek az e rendelkezésben megnevezett valamennyi tagállami bíróságra történő, kötelező átruházását írja elő, vagy pedig – részben vagy egészben – a tagállamoknak engedi át annak lehetőségét, hogy az ideiglenes intézkedések elrendelésére vonatkozó hatáskört kizárólag azokra a bíróságokra telepítsék, amelyek a közösségi formatervezési mintáról szóló 6/2002 rendelet 80. cikkének (1) bekezdése szerinti (első vagy másodfokú) formatervezésiminta-bíróságoknak minősülnek?”

III. A Bíróság előtti eljárás

23. Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem 2018. november 5-én érkezett a Bírósághoz.

24. Az ügyész, a holland kormány és a Bizottság nyújtottak be írásbeli észrevételeket. A Bíróság nem tartotta szükségesnek tárgyalás tartását.

IV. Elemzés

25. Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdés annak tisztázására korlátozódik, hogy a (szakosított) közösségi formatervezésiminta-bíróságoknak a 6/2002 rendelet 80. és 81. cikke szerinti, közösségi formatervezésiminta-oltalom bitorlásával és megsemmisítésével kapcsolatos bizonyos eljárások lefolytatására vonatkozó kizárólagos hatásköre kiterjed-e a biztosítási vagy ideiglenes intézkedésekre, amelyeket ugyanezen rendelet 90. cikke említ.

26. A kétség amiatt merül fel, hogy az említett kizárólagossággal ellentétben a hivatkozott 90. cikk úgy tűnik, lehetővé teszi a közösségi formatervezési mintákkal kapcsolatban biztosítási és ideiglenes intézkedések kérelmezését más tagállami bíróságoktól is (tehát nem csak a szakosított bíróságoktól).

27. Mielőtt rátérnék az e kétség feloldására adandó válaszra, tisztázni szükséges, hogy – ahogyan arra a kérdést előterjesztő bíróság az előzetes döntéshozatalra utaló határozatában rávilágít – olyan jogvitával állunk-e szemben, amely esetében teljesülnek az EUMSZ 267. cikk szerinti követelmények.

A. Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdés elfogadhatóságáról

28. Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdés egy „törvényesség érdekében” előterjesztett felülvizsgálati kérelem keretein belül merült fel, amelyet az ügyész jogosult benyújtani az elsőfokú és fellebbviteli bíróságok olyan határozataival szemben, amelyekkel szemben rendes jogorvoslatnak már nincs helye.

29. Ez a felülvizsgálati lehetőség az egységes jogalkalmazást szolgálja. Akkor kerül rá sor, amikor a jogvita tárgyát képező kérdés az ügyek nagy számában felmerül, és a Hoge Raad (legfelsőbb bíróság) határozatának hiányában az ítélkezési gyakorlatban különböző megoldások fordulnak elő.

30. Egy olyan eljárási mechanizmusról van szó, amely a lehető legteljesebb mértékben biztosítja a felülvizsgálati kérelemnek a hagyományosan az egységes jogértelmezést szolgáló funkcióját (azaz a törvény védelmét, amely objektív értelemben több, mint a peres felek szubjektív érdekeinek védelme). Ehhez a funkcióhoz társul a „törvényesség érdekében" az a szándék, hogy a jövőre nézve egy ítélkezési gyakorlat rögzítésére kerüljön sor, anélkül azonban, hogy annak konkrét következményei lennének az alapügyre nézve, amelynek a kimenetele változatlan marad. Abban az esetben, ha a kérelemnek helyt adnak, a megtámadott ítélet hatályon kívül helyezésére kerülne sor, azonban ez nem érintené a felek helyzetét, amelyet az eljárásban már jogerősen megállapítottak.

31. A Hoge Raad (legfelsőbb bíróság) nyilvánvalóan egy olyan ítélkezési szerv, amelynek határozatai ellen az EUMSZ 267. cikk értelmében véve nincs jogorvoslati lehetőség. E bíróság tehát egy uniós jogi rendelkezés értelmezésével kapcsolatos kétség esetén köteles a Bírósághoz előzetes döntéshozatal iránti kérelmet benyújtani.

32. Azt lehet gondolni, hogy – még ha el is ismerjük a kérdést előterjesztő bíróság általános értelemben vett igazságszolgáltatási szerepét – mivel a törvényesség érdekében előterjesztett felülvizsgálati kérelemben nincs valódi vita a felek között, az előzetes döntéshozatal iránti kérelem nem elfogadható.

33. Mindazonáltal nem gondolom, hogy ez a kifogás elfogadható lehet. A Bíróság egy ideje már mellőzi azt a követelményt, hogy az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésnek kontradiktórius eljárás keretein belül kell felmerülnie.[5] Ahogyan Ruiz Jarabo Colomer főtanácsnok megállapította, ilyen kérdés előterjesztése akkor is elfogadható, „ha nincs vita. A döntő az […], hogy aki a Bíróság segítségét kéri, igazságszolgáltatási feladatot lásson el, és úgy ítélje meg, hogy a döntéshozatalhoz a közösségi jog értelmezésére van szükség, függetlenül attól, hogy abban az eljárásban, amelyben ez felmerül, van-e vita".[6]

34. Ha, a jelen ügyben történtekhez hasonlóan, a felek között korábban jogvita volt, és a jelen határozatot fellebbezés vagy felülvizsgálati kérelem útján valamely magasabb szintű bíróság hozta, ezt a bíróságot „az [EUMSZ] 267. cikk értelmében vett, a Bírósághoz előzetes döntéshozatal iránti kérdés előterjesztésére jogosult bíróságnak kell tekinteni".[7]

35. Ezen állítást nem vonhatja kétségbe, hogy a peres felek egyéni helyzete változatlan marad, akármi legyen is a törvényesség érdekében hozott ítélet értelmezése. Ellenkezőleg, az ilyen típusú ítéletek *erga omnes* hatálya ezeket az ítéleteket egy olyan minőséggel ruházza fel, amely – épp azáltal, hogy túlmutat a konkrét ügyön – alaposan indokolttá teszi, hogy a Hoge Raad (legfelsőbb bíróság) a Bírósághoz fordulhasson annak érdekében, hogy a Bíróság uniós jogot értelmező válasza nagyobb hatást érjen el, és ezáltal biztosítsa a 6/2002 rendelet egységes alkalmazását valamennyi holland bírói fórum részéről.

36. Összegezve, nem látom akadályát az előzetes döntéshozatal iránti kérelem elfogadásának.

B. Az ügy érdeméről

37. A 6/2002 rendeletben egy szakosított bírósági modellre esett a választás: minden tagállam köteles kijelölni – amennyire lehet – limitált számú nemzeti bíróságot (amelyeket „közösségi formatervezésiminta-bíróságnak" neveznek) a közösségi formatervezésiminta-oltalmak megsemmisítésével és bitorlásával kapcsolatos határozatok meghozatalára.

5 1971. december 14-i Politi ítélet (43/71, EU:C:1971:122); 1974. február 21-i Birra Dreher ítélet (162/73, EU:C:1974:17); 1998. június 18-i Corsica Ferries ítélet (C-266/96, EU:C:1998:306); 2009. június 25-i Roda Golf & Beach Resort ítélet (C-14/08, EU:C:2009:395), 33. pont.

6 A De Coster ügyre vonatkozó indítvány (C-17/00, EU:C:2001:366), 30. pont.

7 2008. december 16-i Cartesio ítélet (C-210/06, EU:C:2008:723) 57. és 59. pont.

38. A hivatkozott rendelet 80. és 81. cikkében foglalt ezen szabály – anélkül, hogy vita lenne ebben a tekintetben – magában foglalja, hogy a vonatkozó jogviták érdemével kapcsolatban történő határozathozatal kizárólag az említett, e témában szakértelemmel rendelkező közösségi formatervezésiminta-bíróságok feladata.

39. Ugyanakkor a hivatkozott rendelet 90. cikkének (1) bekezdése a biztosítási és ideiglenes intézkedéseket illetően más logikát látszik követni, inkább a hatékonyság, mint a bírósági szakosodás elvére való figyelemmel.[8] Ezek az intézkedések „[a] tagállami bíróságtól, ideértve a közösségi formatervezésiminta-bíróságot is, […] kérhetők a közösségi formatervezésiminta-oltalom tekintetében".

40. A 81. cikk szerinti kizárólagosság tehát első ránézésre eltűnik a 90. cikkből, ami ezáltal nemcsak a szakosított bíróság, hanem más nemzeti bíróságok eljárását is lehetővé teszi, habár csak az ideiglenes intézkedések – ideértve a biztosítási intézkedéseket is – elrendelésére. Ezek tekintetében a – hatékonyság elvéből következő – gyorsaság követelménye és a számos, hatáskörrel rendelkező bíró térbeli közelsége igazolják, hogy decentralizált megoldást kell alkalmazni az egy bírói szervre történő centralizálás helyett.[9]

41. A 6/2002 rendelet 90. cikke (1) bekezdésének szövege ezt az értelmezést támasztja alá: a tagállamok bármely bírósága (ez alatt az adott tagállamban formatervezési mintákkal kapcsolatos jogvitákban eljáró bíróságok értendők) meghozhatja ezeket az intézkedéseket. Az „ideértve a közösségi formatervezésiminta-bíróságot is" kifejezés megerősíti, hogy nem indokolt szakosított bíróságoknak lenniük: e közösségi formatervezésiminta-bíróságoknak tehát a többi bíróságokkal azonos hatásköreik vannak abban az esetben, ha biztosítási és ideiglenes intézkedésekről van szó.[10]

42. Az ügyész[11] és a holland kormány ugyanakkor egyaránt fenntartja, hogy a 6/2002 rendelet 90. cikke nem módosítja a 81. cikk hatályát, és nem tesz kivételt sem alóla. Véleményük szerint a 81. cikk a közösségi formatervezési mintákra szakosodott bíróságok hatáskörét a megsemmisítési vagy bitorlási eljárás minden szakasza tekintetében fenntartja, ideértve a biztosítási intézkedések elrendelésére vonatkozó szakaszt is. A 90. cikk más típusú, a 81. cikkben megnevezettektől eltérő perekre vonatkozik.

43. A Bizottság az ellenkező megoldást támogatja. A 6/2002 rendelet 90. cikkének (1) bekezdése alapján úgy értelmezhető, hogy a közösségi formatervezésiminta-oltalmakkal kapcsolatos biztosítási intézkedések meghozatala a tagállami bíróságok hatáskörébe tartozik, „ideértve a közösségi formatervezésiminta-bíróságokat is". Ez választási lehetőséget kínál arra, hogy akár a (szakosított) közösségi formatervezésiminta-bíróságokhoz, akár más, nem szakosított (de a formatervezési mintákat érintő jogvitákban általános hatáskörrel rendelkező) bírósághoz lehessen fordulni. Úgy vélem, ez az álláspont felel meg leginkább a rendelkezés értelmezésének.

44. Álláspontjának alátámasztása érdekében az ügyész a közösségi szabadalmak megsértésére és érvényességére vonatkozó perek rendezéséről szóló jegyzőkönyvre[12] hivatkozik. Az ügyész véleménye szerint a 6/2002 rendelet 90. cikkének (1) bekezdése a jegyzőkönyv 36. cikkének mintáját követi, amelynek célja az volt, hogy lehetővé tegye a biztosítási intézkedések elrendelését a nemzeti és a közösségi szabadalmakkal kapcsolatban egyaránt. Ez a 36. cikk nem a jegyzőkönyv belső hatásköri szabályai, hanem a nemzetközi joghatósági szabályok alól kívánt kivételt tenni.[13]

8 Ezen intézkedések osztályozása nincs harmonizálva a 6/2002 rendeletben: minden tagállam a saját jogszabályai szerinti intézkedéseket alkalmazza.

9 Ahogy már szó volt róla, a 6/2002 rendelet szempontjából elfogadható, hogy a tagállamokban ne egy, hanem több („a lehető legkorlátozottabb számú") közösségi formatervezési mintákra szakosodott bíróság legyen. Hollandiában egy bíróság kijelölésében látták a megoldást.

10 Más kérdés ezen intézkedések hatékonysága az azokat meghozó bíróságok szerint. Ezzel a különbségtétellel később foglalkozom.

11 Az észrevételei azonosak a Hoge Raadhoz (legfelsőbb bíróság) a törvényesség érdekében benyújtott, felülvizsgálati kérelemben foglaltakkal.

12 HL 1989. L 401., 34. o.

13 A jegyzőkönyv a nemzetközi joghatósági szabályokkal a 14. cikkben, a nemzeti hatásköri szabályokkal pedig a 15. cikkben foglalkozik.

45. Nem gondolom, hogy ez a közösségi szabadalmakkal kapcsolatos peres eljárási rendre történő utalás (amely eljárási rend akkoriban nem jelent meg az állandó mechanizmusban) bármilyen értelemben elősegítené a formatervezési mintákról szóló 6/2002 rendelet 90. cikkének értelmezését. Tény, hogy a holland jogalkotó nyilvánvalóvá tette, hogy arra hajlik, hogy a közösségi szabadalmak oltalmával kapcsolatos valamennyi hatáskört egyetlen bírói szervre centralizálja, azt állítva, hogy ezzel követi a jegyzőkönyvben előírtakat, de ez a döntés nem oszlatja el a 6/2002 rendelet 90. cikkének hatályával kapcsolatos, az e rendelet 81. cikkével összefüggésben felmerült kétségeket.

46. Nagyobb súllyal bír a 6/2002 rendelet „felépítésével" kapcsolatos érv, amelyre az ügyész és a holland kormány is hivatkozik. Álláspontjuk szerint a 90. cikk az *általános* szabályt állapítja meg a biztosítási és ideiglenes intézkedésekkel kapcsolatban, amely szabályt azon jogvita típusa szerint kell kiegészíteni, amelyben ezen intézkedések meghozatalát kérelmezik:

– Ha a „közösségi formatervezésiminta-oltalom bitorlásával és érvényességével összefüggő" keresetekről van szó (81. cikk), akkor kizárólag a szakosított bíróságok jogosultak a megfelelő biztosítási és ideiglenes intézkedések meghozatalára, mivel ezen eljárások tekintetében csak ők rendelkeznek kizárólagos hatáskörrel.

– Ha a 81. cikkben foglaltaktól eltérő egyéb keresetekről van szó, a 90. cikk (1) bekezdése annak megállapításával nyeri el teljes értelmét, hogy egy tagállam bármely bírósága, ideértve a szakosított bíróságokat is, elrendelhet biztosítási és ideiglenes intézkedéseket. Így jobban magyarázható ez a „problémás és rejtélyes"[14] szöveg.

47. Mindazonáltal nem értek egyet ezzel az állásponttal. A 6/2002 rendelet IX. címének („A joghatóság és eljárás a közösségi formatervezésiminta-oltalommal összefüggő jogvitákban") felépítése is ellene szól, amely három szakaszra oszlik:

– Az 1. szakasz az eljárás lefolytatására vonatkozó nemzeti joghatóság meghatározásának alapjait rögzíti. Az általa felhívott szabályok a joghatóságról és a végrehajtásról szóló egyezmény[15] szabályai, amelyek a 6/2002 rendelet ellenkező rendelkezésének hiányában alkalmazandók.

– A 2. szakasz a „Brüsszel I" rendelet alkalmazásától eltérést engedő szabályokat tartalmazza. Nemzetközi joghatósági szabályokat alakít ki (82. cikk), és megállapítja, mely bíróságok rendelkeznek hatáskörrel a közösségi formatervezésiminta-oltalommal összefüggő jogviták elbírálására, valamint azt, hogy e bíróságok milyen kereseteket bírálhatnak el (81.és 82. cikk).[16] A 90. cikk („Ideiglenes intézkedések, ideértve a biztosítási intézkedéseket is") ebben a szakaszban került elhelyezésre.

– „A közösségi formatervezésiminta-oltalommal összefüggő egyéb jogviták" című 3. szakasz a 79. cikk (1) és (4) bekezdésére hivatkozik a joghatósággal rendelkező nemzeti bíróság meghatározásakor,[17] és megállapítja a belföldi hatáskört a 81. cikkben foglaltaktól eltérő eljárásokra. Egész pontosan azokra a bíróságokra telepíti a hatáskört, amelyek az adott tagállamban a nemzeti formatervezésiminta-oltalommal összefüggő perekre hatáskörrel és illetékességgel rendelkeznek (93. cikk).

14 Az ügyész észrevételeinek 3.23 pontja.

15 HL 1998. C 27., 1. o., az egységes szerkezetbe foglalt változat megjelent: HL 2009. L 147., 5. o. Jóllehet az ezen egyezményre történő hivatkozás úgy értendő, hogy az a polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról szóló, 2012. december 12-i 1215/2012/EU európai parlamenti és tanácsi rendeletre (átdolgozás) (HL 2012. L 351., 1. o.) (a továbbiakban: „Brüsszel I" rendelet) vonatkozik.

16 Ezen kívül szabályozza az arra vonatkozó bizonyos sajátosságokat, hogy a bitorlási vagy megsemmisítési keresetek alkalmazása mire terjed ki és milyen hatással jár, valamint rendelkezik többek között az alkalmazandó jogról, a kapcsolódó perekről és a másodfokú bíróságok joghatóságáról.

17 A 79. cikk (1) és (4) bekezdése szerint joghatósággal rendelkező bíróság hiányában a 6/2002 rendelet annak az országnak a bíróságait jelöli ki, amelyben a Belső Piaci Harmonizációs Hivatal (védjegyek és formatervezési minták) (hatályos nevén az Európai Unió Szellemi Tulajdonjogi Hivatala) székhelye található.

48. A 6/2002 rendelet IX. címének rendszertani értelmezése megerősíti, hogy a jogalkotó különböző eljárásmódot szánt egyfelől a közösségi formatervezésiminta-oltalom bitorlásával és megsemmisítésével összefüggő pereknek, másfelől pedig az egyéb pereknek. Előbbieket a 2. szakaszban szabályozza, amelyben a 90. cikk is szerepel. Nehezen elfogadható tehát, hogy ez utóbbi cikknek más célja legyen, mint annak a normaegyüttesnek (2. szakasz), amelybe illesztették. Másként fogalmazva, a 90. cikk a közösségi formatervezésiminta-oltalmak bitorlásával és megsemmisítésével kapcsolatos eljárásokban kérelmezett biztosítási és ideiglenes intézkedésekre is vonatkozik.

49. A holland kormány további érvként rámutat, hogy a 90. cikknek a 2. szakaszban történt elhelyezése a 6/2002 rendelet 80. és 81. cikkétől elég távolinak tűnik. A közéjük ékelt 82–89. cikk, amely más kérdésekről szól, némileg a köztük lévő összefüggés hiányát sugallja.

50. Ez az állítás véleményem szerint nem elfogadható. A 6/2002 rendelet 82–89. cikkének megfogalmazása tele van a 81. cikkben említett perekre történő hivatkozásokkal, ami alátámasztja, hogy ugyanarra a logikára épülnek, ami igazolja valamennyiüknek a IX. cím 2. szakaszában történő elhelyezését. Ugyanez a logika magyarázza, miért került a 90. cikk is ebbe a szakaszba, ami megerősíti azt az elgondolást, hogy az általa hivatkozott biztosítási intézkedések a 81. cikk szerinti eljárásokhoz kapcsolódnak, nem pedig a 3. szakaszban található 93. cikk szerinti eljárásokhoz.

51. A szó szerinti és rendszertani értelmezés követelményei tehát az ügyész és a holland kormány által javasolthoz képest eltérő megoldás mellett szólnak. Erre a megoldásra mutat a szakosított bíróságok és a többi hatáskörrel rendelkező bíróság kettős rendszerének logikája minden tagállamon belül, amennyiben ahhoz egyrészt az ideiglenes és biztosítási intézkedésekkel, másrészt pedig az alapügy érdeméről hozott bírósági határozattal összefüggő funkció társul.

52. A közösségi formatervezésiminta-bíróságok szakosodása kétségkívül hozzájárul az ítélkezési gyakorlat egységességéhez, valamint azon szabályok egységes alkalmazásához, amelyek alapjaiban szabályozzák a bitorlási és a megsemmisítési kereseteket. Ez, az alapjaiban történő szabályozás szerepéről alkotott vízió hatja át a 6/2002 rendelet rendszerét: így, amikor annak 80. cikke korlátozott számú bíróságra összpontosítja a 81. cikk szerinti perekkel összefüggő hatáskört, akkor az a célja, hogy elérje „a közösségi formatervezési minták oltalomképességére vonatkozó feltételek egységes értelmezésének kialakítását” (a (28) preambulumbekezdés).

53. Ugyanakkor nincs miért ilyen célt követni a biztosítási és ideiglenes intézkedések esetében, amelyek fogalmilag korlátozott időre szólnak, és nem döntik (nem dönthetik) el előre, hogy a jogvitában végül milyen határozat születik.

54. Nem vitatva annak gyakorlati jelentőségét, amellyel bizonyos ügyekben a biztosítási intézkedést elrendelő határozat rendelkezik, utóbbi feltétele továbbra is az alapeljárás folytatása,[18] és nem sértheti ez utóbbi sajátosságait. A 6/2002 rendelet az ügy érdemére kiható komplex kérdések megítélését (mint amilyen a formatervezésiminta-oltalom bitorlása vagy megsemmisítése lehet) kifejezetten a szakosított bíróságok számára tartja fenn.

18 Az ideiglenes biztosítási intézkedésekről döntő amszterdami bíró 2017. január 12-i határozatában ezért határozta meg az ügy érdemére vonatkozó kereset benyújtásának határidejét.

55. Ekként értékelendő például a viszontkeresetet illetően az, hogy a 85. cikk (1) bekezdése alapján az alperesnek ki kell fejtenie, hogy vitatja-e annak a közösségi formatervezésiminta-oltalomnak az érvényességét, amelynek a felperes a jogosultja, ha ez utóbbi a 6/2002 rendelet 81. cikke szerinti keresetet nyújtott be. Ezzel ellentétben, a biztosítási, illetve ideiglenes intézkedések elrendelésével kapcsolatos eljárási szakaszban az alperesnek elegendő pusztán egy érvénytelenségi kifogást előterjesztenie (a 6/2002 rendelet 90. cikkének (2) bekezdése). [19]

56. Ebből a kettős bánásmódból kitűnik, hogy az uniós jogalkotó számára a biztosítási intézkedést elrendelő határozatnak korlátozott a hatékonysága, éppen az ideiglenes jellege miatt, illetve amiatt, hogy az ügy érdeméről szóló döntésre még várni kell. Nem arról van szó, hogy az ideigelenes és biztosítási intézkedésekről határozó bíró a *fumus boni iuris* vagy a többi hivatkozott jogalap értékelése során nem tudja figyelembe venni az alperesnek a felperes formatervezésiminta-oltalmának érvényességével kapcsolatos (kifogás útján előterjesztett) érvelését, de mivel ez az ítélet nem jogerős, nincs szükség sem viszontkeresetre, sem azon szakosított bíróság beavatkozására, amelynek végül majd döntenie kell e tekintetben.

57. Figyelembe kell venni továbbá, hogy amellett, hogy a közösségi formatervezésiminta-bíróságok ismeretei a témában tagadhatatlanok, ennek a többi nemzeti bíró sincs hiányában.

58. A formatervezési mintaoltalmi rendszer ugyanis a közösségi és a kizárólag nemzeti szintű formatervezési minták párhuzamos oltalmán alapul, és ez a párhuzamosság a bírósági hatáskörök e tekintetben történő megosztásában is megjelenik.

59. A nemzeti formatervezésiminta-oltalom biztosítása a nemzeti bíróságokra (a 6/2002 rendelet értelmében vett, nem szakosított bíróságok) hárul, amelyek kijelölésére az egyes tagállamok jogszabályai szerint kerül sor, ami e bíróságok számára már önmagában is vitathatatlan közelséget biztosít e területen. Ezekben a jogvitákban ugyanazokat a biztosítási intézkedéseket rendelhetik el, amelyek adott esetben a közösségi formatervezésiminta-oltalommal összefüggő perekben is alkalmazhatók. [20]

60. Ráadásul ezek a (nem szakosított) nemzeti bíróságok hatáskörrel rendelkeznek bizonyos közösségi formatervezésiminta-oltalommal összefüggő perek lefolytatására is a 6/2002 rendelet 93. cikke értelmében. Ezekben a perekben ugyanúgy hozhatnak biztosítási és ideiglenes intézkedéseket.

61. A 6/2002 rendelet 81. cikke szerinti hatáskörből kizárt bíróságok így számukra ismerős terepen mozognak, azzal, hogy nincs felhatalmazásuk állást foglalni a közösségi formatervezésiminta-oltalom bitorlásával vagy megsemmisítésével összefüggő jogviták érdeméről.

62. Számomra tehát nem úgy tűnik, hogy a közösségi formatervezésiminta-bíróságok (jelentősebb) szakosodásának érve igazolhatná a többi nemzeti bíróság hatáskörének korlátozását a biztosítási és ideiglenes intézkedéseket illetően.

63. A holland kormány a 6/2002 rendelet 90. cikkének (1) bekezdését akként értelmezi, hogy az a tagállamokra bízza annak megválasztását, hogyan alakítják ki a biztosítási intézkedés elrendelésére irányuló eljárást, azzal a korlátozással, hogy a közösségi formatervezésiminta-bíróságnak szükségszerűen hatáskörrel kell rendelkeznie rá.

19 E bekezdésnek a spanyol változata helytelenül a „*demanda de nulidad*” kifejezést használja, holott eljárási értelemben valójában *kifogásról* van szó, nem kérelemről. Ezt megerősítik azok az egyéb nyelvi változatok, amelyeket megvizsgáltam: *exception de nullité* a francia nyelvi változatban; *plea az* angolban; *eccezioni di nullità* az olaszban; *excepção de nulidade* a portugálban; *Einwand der Nichtigkeit* a németben.

20 Ahogyan már jeleztem (8. lábjegyzet), a 6/2002 rendelet nem tartalmaz külön rendelkezéseket ezen intézkedések osztályozására, amelynek rendszerét az egyes tagállamok nemzeti formatervezésiminta-oltalmakkal kapcsolatos szabályozása határozza meg.

64. E célból arra hivatkozik, hogy a tagállamok eljárási autonómiája csak akkor szorul háttérbe, ha vannak olyan konkrét rendelkezések, amelyek értelmében egy meghatározott bírói fórumot kell felhatalmazni bizonyos hatáskörökkel (ahogyan azt a 6/2002 rendelet 80. és 81. cikke teszi). Következésképpen semmi akadálya annak, hogy egy állam úgy döntsön, hogy a bitorlási vagy a megsemmisítés megállapítása iránti eljárásokban – ideértve a biztosítási intézkedés elrendelésére vonatkozó szakaszt is – a kizárólagos hatáskör a szakosított közösségi formatervezésiminta-bíróságokat illeti meg.

65. Ez az elképzelés a 6/2002 rendelet 90. cikke (1) bekezdésének pusztán felhatalmazó rendelkezésként való értelmezéséből indul ki: a tagállamok „jogosultak” élni azzal a választási lehetőséggel, hogy a biztosítási intézkedések elrendelésére vonatkozó hatáskört egyik vagy másik bírói szervre telepítsék (azzal a már kifejtett korlátozással, hogy a közösségi formatervezésiminta-bíróságokat minden esetben be kell vonni).

66. Mindazonáltal úgy gondolom, hogy az e rendelkezésben a „kérhetők” kifejezés használatának más, a norma céljával inkább összhangban álló jelentése van. A választási lehetőség nem a tagállamokra, hanem az eljárás résztvevőire vonatkozik. Utóbbiak számára pedig – éppen olyan okokra tekintettel, mint az érdekeik védelme, valamint azon bírói szerveknek a közelsége, amelyeknek a számukra sürgős,[21] akár pusztán az ideiglenes és biztosítási intézkedések elrendelésével kapcsolatban választ kell adniuk – megengedett, hogy akár a szakosított, akár a rendes bíróságokhoz forduljanak.

67. A rendelkezést ezért a közösségi formatervezési mintákhoz kapcsolódó jog azon jogosultjainak szemszögéből kell értelmezni, akik e joggal kapcsolatban bírói védelmet kérnek. Ami végeredményben javasolt, az egy *nagyvonalúbb* – a biztosítási intézkedések elrendelését is magában foglaló – eljárási mederbe terelés, amelynek esetében első a hatékonyság,[22] míg az ügy érdemét illetően, a bitorlás miatt vagy megsemmisítése iránt indított perekben történő határozathozatalnál a szakosodás érvényesül.

68. Gondolhatnánk, hogy ebben az esetben felesleges lenne a közösségi formatervezésiminta-bíróságok bevonása, de ez nem így van. A kulcs a 90. cikk (3) bekezdésében rejlik, amelynek értelmében:

– Ha az érdekelt arra hajlik, hogy a közösségi formatervezésiminta-bíróságtól kérelmezi a biztosítási és ideiglenes intézkedés meghozatalát, úgy az e bíróság által meghozott intézkedések bármely tagállam területén alkalmazhatók lesznek.

– Ha az érdekelt arra hajlik, hogy ezt a kérelmet más, nem szakosított nemzeti bírósághoz nyújtja be, az e bíróságok által meghozott biztosítási intézkedés hatálya az adott tagállamra korlátozódik.

69. Éppen a 6/2002 rendelet 90. cikke (3) bekezdésének utolsó mondata erősíti meg az eddig elmondottakat. Nem lenne szükséges előírni, hogy „[i]lyen [arra vonatkozó] joghatósággal[, hogy az ideiglenes biztosítási intézkedéseinek hatályát bármely tagállam területére kiterjessze,] [a közösségi formatervezésiminta-bíróságokon kívüli] más bíróság nem rendelkezhet”, ha a többi bíróság önmagában semmilyen biztosítási intézkedés meghozatalára nem rendelkezne hatáskörrel a közösségi formatervezésiminta-oltalmak megsemmisítésével vagy bitorlásával kapcsolatos eljárások keretében.

21 Így értelmezi a Bizottság, kiemelve, hogy a kérelmezőnek egy földrajzilag közeli bírói szervvel kell számolnia, amelynél sürgős védelmet kérhet, ami magában foglalja azt, hogy a szakosítottság a második helyre szorul. Példaként említi az azon bizonyítékok megőrzésének szükségességét, amelyek esetében fennáll az eltűnés kockázata, illetve a hamisított termékeknek olyan önálló terjesztési pontról történő terjesztésének kockázatát, mint például egy kikötő vagy egy gyár.

22 A szellemi tulajdonjogok terén az ideiglenes védelem alapvető szerepet játszik abban, hogy a másik fél védelemhez való jogának tiszteletben tartása mellett a jogosult arányos védelemben részesüljön az ügyre vonatkozó érdemi döntés meghozatala előtt (a szellemi tulajdonjogok érvényesítéséről szóló, 2004. április 29-i 2004/48/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv [HL 2004. L 157., 45. o.; magyar nyelvű különkiadás 17. fejezet, 2. kötet, 32. o.] (22) preambulumbekezdése).

70. Összefoglalva, a biztosítási intézkedéseknek a nemzeti bíróságok általi (a már kifejtett értelemben vett) elrendelésével lehet hozzájutni az ilyen típusú eljárásokhoz kapcsolódó bírói védelemhez, amelyet a sürgősség jellemez, anélkül hogy – hangsúlyozom – ebben az eljárási szakaszban sor kerülne a jogvita érdemének vizsgálatára, amely kizárólag a közösségi formatervezésiminta-bíróságok feladata.

V. Végkövetkeztetés

71. A fent kifejtettek értelmében azt javaslom, hogy a Bíróság a Hoge Raad der Nederlanden (legfelsőbb bíróság, Hollandia) által előterjesztett kérdésre a következőképpen válaszoljon:

„A közösségi formatervezési mintáról szóló 2001. december 12-i 6/2002/EK tanácsi rendelet 90. cikkének (1) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy a nemzeti formatervezésiminta-oltalom tárgyában hatáskörrel rendelkező nemzeti bíróságok jogosultak ideiglenes és biztosítási intézkedések elrendelésére a közösségi formatervezésiminta-oltalom bitorlásával vagy érvényességével kapcsolatos eljárásokban, amelyek érdemét illetően kizárólag az e rendelet 80. cikkének (1) bekezdésével összhangban kijelölt bíróságok hozhatnak határozatot.”